

Gaañila Islaamaa-Lakk.7.2

Description

Al-Khixbah (Kadhimachuu) Kutaa 2ffaa

Yeroo darbe kaadhimachuun tarkaanfi jalqabaa gara addunyaa fuudhaa heerumaa itti seenan jennee jirra. Dhiirri tokko dubartii isaa taatu erga filatee booda warratti nama erguun isaaf akka dubbatu gochuu dandañma. Dubartiin rashiida (tan wantoota sirriitti hubattuu fi madaaltu) yoo taate, ishiittis nama erguun fuudhaa heerumaaf ishii gaafachuun ni dandañma. Ragaan kanaa Ummu salamat erga abbaan warraa ishii irraa duñmee iddaa (yeroo turtii) fixxee booda Ergamaan Rabbii (SAW) nama tokko itti ergan. Ergasii ishiinis tole jechuun ni heerumte.^[1] Garuu dubartii takkati yommuu nama itti ergan hayyama waliyyii malee heerumu hin dandeessu. Namni ishii guddise nikaah hidhu qaba. In sha Allah, sharxiwwan nikaa keessatti ni ilaalla. Ammas, abbaan ishii dhiira gaarii tañetti intala isaa fuudhaaf itti dhiyeessu dandañma. ÆYaa eebalu! intala tiyya fuudhuu dandeessaa? Æ jechuuni dandañma. Garuu kuni fedhii intalaatin tañuu qaba. Yoo ishiin hin fedhiin ishii dirqiisisuu hin qabu. Harñas itti fufuun adeemsa kaadhimachuu ilaalla.

1-Istishaaraa (Mariñachiisuu)

Namni tokko nama isaaf tañu erga filate booda nama nama sanitti dhiyaatu mariñachiisuu dandañma. ÆEbaluun ilaalchisee maal jettaa? Æ jechuuni dandañma. Namni mariñachisan sunis dhugaa dubbachuu qaba. Faayda nama saniitiif yoo tañmee fi nama lammataa rakkisuuf yoo hin tañin, hanqinna nama sanii kaase dubbachuu dandañma. Akka ragaatti,

Faaxima bint Qays yommuu Muñawiyaa fi Abul Jahm fuudhaaf ishitti dhufan Ergamaa Rabbii (SAW) mariñachiiste. Ergamaan Rabbiis (SAW) akkana jedhaniin: ÆAbul-Jahm ulee ceequ irraa hin buusu (kana jechuun dubartoota haleela). Muñawiyaan immoo hiyyeessa qabeenya hin qabu. Kanaafu, Usaama bin Zeyditti heerumi. Æ [Sahiih Muslim 1480](#)

Bakki hanqinna nama sanii itti dubbatan yoo barbaachisaa tañeedha. Barbaachisaa yoo tañin dubbachuu hin qabu. Yeroo nikaaha dhimma dhuunfaa mariñachiisu yoo barbaade, ifa gochuu dandañma. Fakkeenyaaf akkana jechuu: Ani doyañummaa qaba, amalli kiyya ni jabaata, fi kkf. Yoo baditti kan kufe tañme, dafee tawbachuu fi of dhoksuu qaba. ÆHojii badaa akkanaa hojjadhe Æ jechuun namatti himu hin qabu. Osoo hanqinna ofii ifatti hin baasin, ÆAni isiniif hin tañu Æ yoo jedhe, gahaadha.

2-Istikhaarah

Istikhaarah jechuun Rabbiin wanta irra gaarii tañetti akka nama qajeelchu kadhachuudha. Salaanni Istikhaaraa salaata yeroo dhimmi lama namarratti wal makate isa gaarii tañme Rabbiin akka nama filachiisuuf salaatamuudha. Kaadhimataa fi kaadhimamtuun Rabbii oltañmaa irraa kheeyri barbaadun isaaniif jaallatamaadha. Kunis kan tañu, rakañmaa lama salaatan ergasii duñaa yi gochuudha. Hadiisa Jaabir bin Abdullah gabaase keessatti waañmee istikhaarah haala kanaan ibsa:

makamuun isa yoo dhiphise, istikhaara godha.

2- Yommuu istikhaara godhan Rabbiin irraa dhimmi irra gaarii taâ€™e akka isa/ishii filachiisu ni abdata/abdatti.

3- Istikhaara gochuuf jalqaba salaata rakaâ€™aa lama ni salaata. Ergasii duâ€™aayi armaan oli godha. Salaam baafachun duras gochuu dandaâ€™a, salaama erga baafate boodas gochuu ni dandaâ€™a.

4-Erga istikhaara godhee booda, gara wanta yaadetti ni deema. Yoo wanti suni isaaf gaarii taâ€™e, Rabbiin isaaf laaffisa. Taâ€™uu baannan, haala wanta san gufachiisu fida.

5- Wanta sanitti gammaduun tarii takkamaan namatti hin dhagahamu. Yeroo keessa kan namatti dhagahamuudha. [2]

Kanaafu, namni fuudhaa heerumaaf deemu, osoo ishiin ykn isaan wal hin qunnamin akkana jechuun duâ€™aayi gochuu dandaâ€™a:

â€œYaa Rabbii! Ani beekumsa Keetiinin si filachiifadha. Dandeettii Keetiinin dandeettii Si kadha. Tola Kee guddaa irraas Si kadha. Ati ni dandeessa ani hin dandaâ€™u. Ati ni beekta ani hin beeku. Ati Beekaa waan hin mulâ€™anneeti. Yaa Rabbi! yoo dubartiin tuni/dhiirri kuni amantii kiyya keessatti, jireenyaa fi booddee (Aakhirah) kiyya keessatti gaarii naaf taâ€™uu kan beektu taâ€™e, ishii/isa naaf murteessii naaf laaffisi. Ergasii barakaa keessa naaf kaaâ€™i. Yoo ishiin/inni amantii kiyya, jireenya kiyyaa fi booddee kiyyaaf hamaa taâ€™uu kan beektu taâ€™e, ishii/isa narraa deebisi; anas ishirraa/ isarraa na deebisi. Bakkuma jirutti toltuu naaf murteessi. Ergasii ishitti/isatti akka gammadu na taasisi.â€•

Namni duâ€™aayi armaan oli godhu dhiira yoo taâ€™e, â€˜dubartiin tuniâ€™ jechuun hima keessatti fayyadama. Yoo dubartii taate immooâ€˜dhiirri kuniâ€™ jechuun fayyadamti.

Namni tokko Kaadhimummaaf ykn nikaahaf jaarsummaa taâ€™uu dandaâ€™a

Ergamaan Rabbii (SAW) dubartiin Bariiraa jedhamtu nama Mughiis jedhamutti akka heerumtu jaarsummaa taâ€™e. Bariiraan ni jette, â€œYaa Ergamaa Rabbii! [Akka isatti heerumu] na ajajjaa?â€• Ergamaan Rabbiis ni jedhe, â€œ**Lakki, ani jaarsummama taâ€™uufi.**â€• Ishiinis ni jette, â€œAni isaaf haajaa hin qabu.â€• [Sahiih Al-Bukhaari 5283](#)

Abdullah ibn Umar (radiyallahu anhumaa) yommuu wal fuusisuutti waamamuu akkana jedhaa ture, â€œNamoota nurratti hin salphisinaa. Alhamdulillah wa salallaahu alaa Muhammadin, ebaluu dubartii teessan kaadhimata (kadhata). Yoo isatti heerumsiifan, Alhamdulillah (Galanni Rabbiif haa galuu). Yoo isa deebistan, Subhaanallah (Rabbiin qulqullaaâ€™e).â€• (Bayhaqii 7/181 gabaasi)

Guduunfaa

âž¤Namni tokko nama isaaf taâ€™u erga filatee booda nama gaarii fi muxannoo qabu mariâ€™achisuu fi istikhaara gochuun adeemsa fuudhaa heerumaa keessatti wanta gaarii taâ€™eedha.

âž¤Jalqaba nama san erga filate booda, nama isatti dhiyaatu fi amanamaa taâ€™e ni mariâ€™achiisa. Namni inni mariâ€™chisu sunis osoo daangaa hin darbinii fi dhimma keessaa hin bahin dhugaa jiru itti himu qaba. Hanqinna nama sanii barbaachisaa yoo taâ€™e itti hima. Taâ€™uu baannan ni calâ€™isa. âž¤Ergasii namni fuudhaaf niiti filatu ykn heerumaaf dhiirsa filattu, gara ofii deebiâ€™uun istikhaara godha/gooti.

âž¤Istikhaara jechuun dhimma nama yaachisuu keessatti gara wanta gaariitti akka nama qajeelchu Rabbiin kadhachuudha. â€œDhimma barbaachisaa kana hojjadhu moo hin hojjadhu?â€• jedhee yommuu

shakkuu, istikhaara gochuun wanta isa fayyaduudha.

âžŸIstikhaara gochuuf jalqaba salaata rakaâ€™a lama ni salaata/salaatti. Ergasii, duâ€™aayi armaan olii ni jedha/jetti. Yeroo biiftun baatu, seentu fi walakka samii taatu malee salaanni istikhaara yeroo kamu salaatamu dandaâ€™a. Garuu dhimmichi garmalee muddamsiisaa yoo taâ€™e, yeroo sadan kanninitiiis yoo salaate rakkoo hin qabu. Salaata istikhaara irra deddeebiâ€™e salaatu dandaâ€™a.

âžŸDuâ€™aayi yommuu godhu hidda onnee jalaa haa godhu.

âžŸNamni Rabbiin filachiifatee fi muâ€™umintoota marâ€™achiisee dhimma isaa mirkaneeffate, hin gaabbu. Rabbiin ol taâ€™e ni jedha: â€œ**Dhimmicha keessatti isaan mariâ€™achiisi. Yeroo murteeffatte Rabbirratti hirkadhu.**â€• Suuraa Aali Imraan 3:159

Kitaabban Wabii

[\[1\] Sahiih Muslim 918](#)

[\[2\] Quest for Love and Mercy](#) Fuula 50-51

[Sahih Fiqhu Sunnaah](#) -Jiildi 3, fuula 116-117, Abu Maalik

[Hisnul muslim](#) Hiikan gara Afaan Oromoo: Gaalii Abbaaboor Abbaaguumaa, fuula 50

Date Created

January 9, 2019

Author

admin